

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології
Кафедра логопедії та спеціальних методик

Дипломна робота

магістра

з теми «СТИМУЛЮВАННЯ ЯК МЕТОД АКТИВІЗАЦІЇ
МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРШОКЛАСНИКІВ З
ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ»

Виконала: студентка
групи KorLs1–M19z
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Пешніна Ірина Володимирівна

Керівник:
Руденко Л.М.,
доктор психологічних наук,
професор

Рецензент:
Вержиковська О.М.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри
психолого-медико-педагогічних основ
корекційної роботи

Кам'янець-Подільський – 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АКТИВІЗАЦІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	6
1.1. Психолого-педагогічна сутність активізації учіння молодших школярів. Дидактична система засобів активізації	6
1.2. Сутність поняття мовленнєва діяльність. Види мовленнєвої діяльності молодших школярів з порушеннями мовлення.....	11
1.3. 1.3. Активізація мовленнєвої діяльності молодших школярів з порушеннями мовлення на уроках української мови (аналіз педагогічного досвіду).....	24
Висновки з розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. АКТИВІЗАЦІЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРШОКЛАСНИКІВ МЕТОДАМИ СТИМУЛЮВАННЯ І МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ	35
2.1. Загальна характеристика методів стимулювання і мотивації навчання.....	35
2.2. Вимоги чинної програми до організації мовленнєвої діяльності першокласників. Аналіз навчального посібника для учнів 1 класу	49
2.3. Перебіг та результати педагогічного експерименту на уроках української мови в 1 класі (період навчання грамоти).....	65
Висновки з розділу 2.....	67
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах розбудови сучасної національної системи освіти перед Новою українською школою стоїть складне і водночас відповідальне завдання – підготувати не тільки національно свідому, духовно багату, культурно обізнану особистість, але й особистість, яка прагне до осмислених знань і до творчого застосування їх в усіх сферах життєдіяльності, в тому числі й навчально-мовленнєвій.

Першочерговою умовою для формування такої, всебічно розвиненої особистості, має бути рідна мова як засіб комунікації. У цьому випадку постає і потребує розв’язання важлива проблема: яким чином уможливити взаємозв’язок між мовною освітою і формуванням в учнів навичок мовленнєвої діяльності.

Очевидно, витoki цієї проблеми слід шукати в самій природі учіння як відображально-перетворювальної діяльності, що ґрунтується на мотиваційній сфері учнів – системі мотивів і стимулів, які спонукають їх до конкретного виду діяльності або поведінки.

Проблема мотивації вже тривалий час привертає увагу представників різних галузей гуманітарних знань, зокрема педагогів і психологів. Особливий інтерес у дослідників викликають питання статусу мотиву й мотивації у структурі психічної діяльності особистості (Г. Балл, Н. Ліфарєва, М. Аргайл), мотивації професійного розвитку (В. Лукіна, О. Маркіна), аналіз мотивації з позиції діяльнісного підходу (О. Насіновська), дослідження мотивів поведінки (Р. Немов) тощо.

Висвітлення проблем навчального стимулювання і мотивації знаходимо в дослідженнях Ю. Бабанського, Л. Виготського, Н.Воронової, С.Гончаренка, В.Кириленка, Г. Костюка, В. Крутецького, А.Маркової, М.Матюхіна, Т. Дубовицької, О. Нечаєвої, В. Буряка, І. Осипової, О. Савченко, І. Вартанової, Є. Гончарової, О. Малихіної, М. Фіцули, Н. Волкової, В. Сухомлинського та ін.

Аналізу способів активізації мотивів навчання присвячено роботи М. Вашуленка, О.Я. Савченко, Л.О. Варзацької, Н.К.Бардась, М.В.Сокирко, Г.М. Іваницької, В.О. Корсакова, Р.Л. Бецер, А.Т.Гамалій, Л.І.Кашуби, І.А.Нагрибельної, Р.Є.Рудневої, Л.С.Ульницької, Л.П. Федоренко, Л.А. Шевцової та ін.

Дослідженням питань стимулювання і мотивації навчання учнів початкової ланки присвячено праці Б. Баєва, М. Боришевського, А. Дусавицького, Є. Ільїна, Н. Лусканової. С. Максименка, Ю. Машбиць, В. Моляко, В. Семиченко, О. Скрипченка, Н. Юдіної та ін.

Педагоги перебувають у постійних пошуках гнучких методів і форм організації навчально-виховного процесу із урахуванням вікових особливостей учнів, їхніх розумових можливостей, а також об'єктивних можливостей змісту предмета для зміни видів діяльності молодших школярів з порушеннями мовлення, тобто здійснюють пошуки найбільш раціональних і доцільних методів навчання.

Особливої уваги потребує організація роботи з першокласниками, оскільки «в цей період життя змінюється психологічний портрет дитини: її особистість, пізнавальні й розумові можливості, сфера емоцій і переживань, коло інтересів» [43, с.38].

За твердженнями педагогів і психологів, першокласники володіють неабиякими прихованими інтелектуальними можливостями, що вчителю потрібно не тільки своєчасно помічати, а й підтримувати.

Головне завдання діяльності вчителя в роботі з учнями першого року навчання – створювати ситуації успіху для кожного з них, дбати на уроці про створення доброзичливої атмосфери, допомогти учням повірити у свої розумові сили, усвідомити свої здібності. Тому на кожному уроці вчитель має створювати належні умови для сприймання, осмислення, усвідомлення, закріплення, застосування та узагальнення навчального матеріалу, добираючи й поєднуючи різні методи навчання.

З-поміж них важливе місце посідають методи стимулювання і мотивації

навчання, що уможливляють формування позитивних мотивів учіння, стимулюють навчально-пізнавальну діяльність першокласників у період навчання грамоти.

Незважаючи на значний доробок з розглядової проблеми вона залишається на часі, оскільки активність суб'єкта навчання – молодшого школяра з порушеннями мовлення – обумовлюється передовсім активною позицією вчителя-логопеда, здатного і спроможного належним чином організувати навчально-виховний процес та методично грамотно ним керувати.

Враховуючи важливість порушеної проблеми, була обрана тема дипломної роботи: **«Стимулювання як метод активізації мовленнєвої діяльності першокласників з порушеннями мовлення».**

Мета магістерського дослідження полягала в теоретико-методичному обґрунтуванні та дослідно-експериментальній перевірці доцільності використання методів стимулювання і мотивації у період навчання грамоти першокласників як засобу активізації їх мовленнєвої діяльності.

Для розв'язання поставленої в магістерському дослідженні мети було сформульовано і послідовно розв'язано ряд **завдань**, з-поміж яких:

- опрацювати психолого-педагогічну й лінгводидактичну літературу з обраної проблеми;
- проаналізувати передовий педагогічний досвід під кутом розглядової проблеми;
- з'ясувати вимоги чинної програми щодо організації навчального процесу на уроках української мови в період навчання грамоти, а також дидактичні можливості підручного матеріалу для учнів 1 класу;
- змодельовати педагогічний експеримент, реалізувавши його в реальних навчальних умовах на уроках української мови в 1 класі;

- розробити методичні рекомендації щодо активізації навчально-мовленнєвої діяльності першокласників;
- зробити висновки щодо вірогідності висунутої в дослідженні гіпотези.

Об’єктом дослідження було обрано процес активізації мовленнєвої діяльності першокласників.

Предметом дослідження стали методи стимулювання і мотивації навчання, покликані активізувати мовленнєву діяльність першокласників.

У ході дослідження перевірялась **гіпотеза** про те, що застосування методів стимулювання і мотивації навчання є доцільним, оскільки уможливить активізацію мовленнєвої діяльності першокласників.

У ході дослідження використовували такі **методи**, як аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури; соціологічні методи (бесіди з учителями, спостереження за діяльністю учнів); метод моделювання для розробки педагогічного експерименту, що включає три етапи: констатувальний, формувальний, контрольний; статистичний метод обробки отриманих даних, а також описовий метод.

Експериментальна база магістерського дослідження. Дослідження здійснювалось на базі загальноосвітньої середньої школи № 82 м. Кривого Рогу в перших класах.

Практичне значення отриманих результатів. Дидактичні матеріали, запропоновані в магістерському дослідженні, стануть у нагоді вчителям початкових класів під час організації роботи на уроках української мови в 1 класі.

Апробація матеріалів магістерського дослідження. Еспериментальною методикою послуговувались на уроках української мови в період навчання грамоти учнів 1-А класу КЗШ №82.

Окремі аспекти розгляданої в магістерському дослідженні проблеми викладено у формі виступу в II міському науково-практичному семінарі

«Концепція нової української школи в аспекті літературної освіти»

(Кривий Ріг, 7 листопада 2018), у статті, тезах і навчально-методичному посібнику:

Структура магістерського дослідження. Робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури (76 джерел), 2 додатки (12 сторінок). Загальний обсяг роботи – 92 сторінки, обсяг основного тексту – 73 сторінки.

ВИСНОВКИ

Опрацювання психолого-педагогічної, лінгводидактичної і методичної літератури, вивчення досвіду вчителів України і м. Кривого Рогу, аналіз вимог чинної програми щодо організації навчання першокласників, навчального посібника для 1 класу, а також власне бачення шляхів розв'язання окресленої в магістерському дослідженні проблеми, дозволяють зробити наступні узагальнення:

1. Навчальний процес – це складна динамічна система, в якій в органічній єдності реалізується взаємопов'язана діяльність двох суб'єктів – учителя й учня, кожний з яких виконує свої функції.

2. Завдання вчителя полягає в тому, щоби не тільки передати учням суму певних знань, а й належно керувати процесом засвоєння учнями знань і способами діяльності; завдання ж учня – оволодіти системою знань, способами їх сприйняття, переробки, засвоєння, збереження й застосування, виховуючи в собі потрібні якості особистості.

3. Система «вчитель – учень» досягає максимально позитивних показників лише в тому випадку, якщо досягається дидактична узгодженість між діяльністю вчителя й учня: навчальні зусилля вчителя збігаються з власними зусиллями учня.

4. Передумовою та результатом всебічного й успішного розвитку молодших школярів є їх активність – прояв потреб життєвих сил у різних сферах життєдіяльності, в тому числі й навчально-пізнавальній.

5. Активність учіння – це така якість пізнавальної діяльності, в якій виявляється особистість учнів у сукупності з їхнім ставленням до змісту і характеру діяльності, а також намаганнями мобілізувати свої морально-вольові зусилля на досягнення навчально-пізнавальної мети.

6. З-поміж принципів побудови навчального процесу активного типу такі: індивідуалізація, гнучкість, елективність, контекстність і співпраця вчителя з учнями. Вони реалізуються через застосування активних методів навчання.

7. Активний метод навчання – це особлива форма взаємодії вчителя й учнів, за якої обидва суб'єкти навчального процесу взаємодіють протягом уроку, причому учні є активними учасниками цього процесу.

8. До активних методів навчання в початковій школі традиційно відносять: проблемний, програмований та ігровий методи. Сутність проблемного навчання полягає у створенні проблемних ситуацій та керуванні діяльністю учнів під час розв'язання навчальних проблем. Програмований метод реалізується через використання схем, таблиць, алгоритмів, які забезпечують керування мисленнєвою діяльністю учнів, спрямованого на належне засвоєння учнями знань і формування на їх основі відповідних умінь. За ігровим методом передбачається побудова процесу навчання через включення учнів у гру (ігрове моделювання програмного матеріалу) за умови надання їм максимальної інтелектуальної свободи.

9. Органічною й невід'ємною складовою навчально-пізнавальної діяльності є мовленнєва діяльність – цілеспрямований процес створення і сприйняття висловлювань в усній і писемній формі під час взаємодії учнів у різних мовленнєвих ситуаціях.

10. Активізація мовленнєвої діяльності першокласників уможливорюється за рахунок поєднання внутрішніх і зовнішніх чинників. Внутрішні чинники – це потреби, пізнавальний інтерес і мотиви учнів (так звана інтринсивна мотивація); зовнішні чинники: якість змісту навчального матеріалу, методика організації навчального процесу, стиль педагогічної діяльності вчителя (так звана зовнішньо організована, або екстринсивна, мотивація – стимулювання).

11. Щоби активізувати мовленнєву діяльність молодших школярів, учителі вдаються до різних методів, прийомів, форм і засобів навчання, надаючи перевагу методам стимулювання і мотивації.

12. Методи стимулювання і мотивації покликані сформувати в учнів навчально-пізнавальні та соціальні мотиви. Навчально-пізнавальними мотивами забезпечується оволодіння учнями знаннями і способами їх

отримання, засвоєння прийомів самостійної роботи й самовдосконалення; соціальні ж мотиви обумовлені потребами дітей у спілкуванні з іншими дітьми і дорослими, потребами в їх оцінці та схваленні, з бажанням дітей зайняти певне (своє) місце в системі доступних їм суспільних взаємовідносин.

13. На цій підставі виділяють дві групи методів стимулювання і мотивації навчання: методи, покликані сформувати в учнів пізнавальний інтерес, та методи стимулювання обов'язку й відповідальності учнів у навчанні.

До першої групи було віднесено такі методи: пізнавальних ігор, створення ситуації новизни навчального матеріалу, опори на життєвий досвід учнів, створення відчуття успіху в навчанні («ситуації успіху») кожному учневі; метод диференціації, інтерактивні методи (робота у групах, малих трійках, парах); метод проектів та евристичний.

До другої групи ввійшли методи: метод роз'яснення суспільної значимості навчання, метод роз'яснення індивідуальної значимості навчання та метод заохочення. Перші два методи в роботі з молодшими школярами майже втратили свою актуальність, оскільки містять елементи авторитаризму, ґрунтуючись на пред'явленні (висуненні) учням ряду вимог, що суперечить принципам Нової української школи, побудованої на засадах педагогіки партнерства.

І, навпаки, метод заохочення залишився одним із дієвих шляхів педагогічного впливу на молодших школярів, набувши нових способів реалізації, зокрема: через практику ранкових зустрічей; поширене використання форм вербального й нестандартного оцінювання діяльності учнів (прийоми «Кредит довіри», «Відстрочена оцінка», «Самооцінювання», динамічна виставка дитячих робіт та ін.); роботу учнів над підготовкою демонстраційного портфоліо; встановлення зворотного зв'язку дітей з учителем у процесі роботи на уроці (техніки «Долоньки», «Світлофор»,

«Ліхтарик» та ін.).

15. Щоби переконатись у доцільності застосування методів стимулювання і мотивації навчання як засобу активізації мовленнєвої діяльності першокласників у період навчання грамоти, був змодельований і реалізований на базі КЗШ №82 в перших класах педагогічний експеримент у три етапи.

На першому етапі переслідували мету: перевірити та оцінити якість мовленнєвої діяльності першокласників через виконання ними творчої роботи, що передбачала складання речень із «розсипаних» слів із подальшим обговоренням змісту складених речень.

Результати оцінювання творчої роботи вчителем і самооцінювання її учнями засвідчили, що в учнів 1-А класу ці показники дещо нижчі, ніж в учнів 1-Б класу, що стало підставою для обрання 1-А класу за експериментальний.

16. Врахувавши вимоги чинної програми з української мови для 1 класу, оцінивши дидактичний потенціал навчального посібника «Буквар», упродовж усього періоду експериментального навчання, на десяти уроках, використовували такі методи стимулювання і мотивації, які відповідали віковим особливостям та інтелектуальним можливостям учнів експериментального класу.

Найбільшу увагу зосереджували на використанні традиційних дидактичних ігор і технології LEGO, пропонуючи колективну або групову форму їх виконання: гра «Розсипанка» (робота у групах), гра «Мисливці» (колективна робота), гра «Так – ні» (робота у групах), гра «Утвори слова» (робота у групах), вправа-гра «Правда чи ні?» (колективна робота), гра

«Чарівний мішечок» (робота у групах) та ін. Реалізацію методу опори на життєвий досвід учнів також здійснювали з використанням дидактичної гри

«Додай словечко» (з попереднім обговоренням реальних фактів із життя

дітей).

Для створення в учнів відчуття успіху в навчанні користувались прийомом індивідуально-особистісної підтримки. Суть його полягала в тому, що показ учителем написання букв алфавіту супроводжувався його детальним коментуванням. Використання технік «Долоньки», «Світлофор», «Ліхтарик» та інших також уможливило індивідуально-особистісну підтримку першокласників і сприяло встановленню зворотного зв'язку дітей з учителем під час виконання навчальних завдань на уроках.

Створення ситуацій успіху кожному учневі класу забезпечували шляхом: нетрадиційного формулювання завдань («із залученням» казкових героїв); використання природного матеріалу («гостинці» з лісу чи парку: квітки, листки, шишки, жолуді, каштани) для усних і письмових мовленнєвих вправ; застосування елементів змагальності, закладених у вправах-іграх, на зразок:

«Хто краще напише», «Хто точніше відтворить», «Хто більше назве...» та ін.

Активізації мовленнєвої діяльності першокласників сприяла практика ранкових зустрічей передусім на етапах обміну інформацією й обговоренні щоденних новин.

17. Особлива увага під час експериментального навчання приділялась учням із «низькою» мотивацією навчання, заниженою самооцінкою і з недостатньо організованим мовленням. Цим дітям пропонувались завдання для індивідуальної роботи вдома (за диференційованим підходом: опанувавши один рівень, учні переходили до іншого і т.д.).

У роботі з такими учнями використовували елементи методів стимулювання обов'язку й відповідальності в навчанні (у коректній формі й у кілька прийомів): здійснювали оперативний контроль із вказівкою на успіхи у вербальній формі; проводили індивідуальні бесіди (самостійно й за участю батьків) для усвідомлення учнями суспільної й індивідуальної значимості навчальної праці, а також бесіди, на яких порушували й обговорювали правила внутрішнього розпорядку школи і класу.

Робота з учнями 1-А класу (експериментального), організована у вищеописаний спосіб, виявилась дієвою, оскільки:

– по-перше, у класному колективі покращився морально-психологічний клімат;

– по-друге, зросла навчальна мотивація учнів, що позначилось на якості їхньої навчально-мовленнєвої діяльності;

– по-третє, підвищилась самооцінка першокласників.

На підставі зазначеного вище, а також з урахуванням результатів контрольного зрізу, можна твердити: гіпотеза щодо доцільності застосування методів стимулювання і мотивації задля активізації мовленнєвої діяльності першокласників виявилась вірогідною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамюк Т.Л. Українська мова (навчання грамоти). 1 клас. Частина 1 / Т.Л. Абрамюк, Н.О. Іванова, І.В. Оніщенко. – Х.: Вид. група «Основа», 2019. – 390 с., [2]. Серія: Мій конспект.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : [підруч. для студентів, аспірантів та мол. викладачів вищ. навч. закл.] / А.М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 558 с.
3. Аристова Л.П. Активность учения школьника/Аристова Л.П. – М.: Просвещение, 1968. – 138 с.
4. Бабанский Ю.К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе/ Бабанский Ю.К. – М.: Просвещение, 1985. – 208 с.
5. Бандер В.Г. Розвиток мовлення школярів під час роботи над переказом / Бадер В.Г. // Поч. школа. – 2000.– №8. – С. 41-44.
6. Барінова Е.А. Связная речь и пути овладения ею в школе. – В кн.: Развитие устной и письменной речи/ Барінова Е.А. – Л.: ЛТУ, 1976. – С. 9-23.
7. Белкин А.С. Ситуация успеха. Как ее создать? / Белкин А.С. – М.: Просвещение, 1991. – 176 с.
8. Бланк Т.В. Формування позитивної мотивації як фактору успіху навчальної діяльності молодших школярів /Бланк Т.В. // Початкове навчання та виховання : наук.- метод. журн. – Х.: Основа. – 2009. – № 16/18. – С. 2-9.
9. Блинов В.М. Эффективность обучения / Блинов В.М. – М.: Просвещение, 1976. – 212 с.
- 10.Богоявленский Д.Н. Психология усвоения знаний в школе / Богоявленский Д.Н. , Менчинская Н.А. – М.: Наука, 1969. – 350 с.
- 11.Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія/ Богуш А. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 376 с.

12. Використання технології диференційованого навчання на уроках у початкових класах: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naukam.triada.in.ua/>.
13. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Выготский Л.С. / [под ред. В.В. Давыдова]. – М.: Педагогика, 1991. – 480 с.
14. Вердіна С.В. Секрети педагогічної майстерності: Уроки для вчителя / Вердіна С.В., Панченко А.Г. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 111 с.
15. Вишковський І.В. Методи активізації пізнавальної діяльності / Вишковський І.В. // Психолог. – 2004. – №117–118. – С. 100-105.
16. Волостникова А. Г. Познавательные интересы и их роль в формировании личности: Учебно-методическое пособие / Волостникова А.Г. – Изд. 2. – Свердловск: СДПУ, 2000. – 154 с.
17. Воронова С. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності молодших школярів / Воронова С. // Початкова школа. – 2007. – № 3. – С. 5-6.
18. Гальперин П.Я. Развитие исследований по формированию умственных действий: В кн.: Психологическая наука в СССР / Гальперин П.Я. – М.: Просвещение, 1982. – Т. 1. – С. 20-22.
19. Головин Б.М. Основы культуры речи / Головин Б.М. – М.: Просвещение, 1980. – 312 с.
20. Дистервег А. Избранные педагогические сочинения / Дистервег А. – М.: Учпедгиз, 1986. – 378 с.
21. Диференційоване навчання року: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua>.
22. Есипов Б. П. Самостоятельная работа учащихся на уроках / Есипов Б. П. – М.: Учпедгиз, 1981. – 239 с.
23. Засоби оцінювання навчальних досягнень молодших школярів: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/>.

- 24.Кабан Л.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі / Кабан Л.В.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua/>.
- 25.Календарне планування 1 клас II семестр 2019 – 2020 н.р., За прог. О.Савченко НУШ / Жаркова І. // Підручники і посібники. – С.16-17.
- 26.Коваль Т. П. Методика викладання української мови: [навч. посіб.]/ Коваль Т.П., Деркач Т.П., Наумчук М.М. –Тернопіль: Астон, 2008. – 287 с.
27. Коченгіна М.В. Готуємось до уроків розвитку зв'язного мовлення. 2 клас.
/ Коченгіна М.В. – Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2008. – 144 с.
28. Коменський Я. А. Избранные педагогические сочинения / Я. А. Коменський; под. ред. А. И. Пискунова. – М.: Педагогика, 1982. – 371 с.
- 29.Короткова Е.П. Принципы обучения речи детей / Короткова Е.П. – Ростов-на-Дону, 1985. – 218 с.
- 30.Кравчук Д.М. Писемне мовлення учнів в 1-3 класів /Кравчук Д. М. – К.: Рад. школа, 1984. – 136 с.
- 31.Кругликов В.С. Рейтинговая система диагностики учебного процесса/ Кругликов В.С. – М.: Просвещение, 1996. –194 с.
- 32.Ларионова И.А. Ситуация успеха как фактор развития отношений сотрудничества в системе отношений «учитель-ученик» / Ларионова И.А., Ларионова С.О.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.science-education.ru/>.
- 33.Леонтьев А.А. Психолингвистические единицы и порождение речевого высказывания / Леонтьев А.А. – М.: Просвещение, 1970. – 264 с.
- 34.Лернер І.Я. Розвиваюче навчання з дидактичних позицій/ Лернер І.Я. // Педагогіка. – 1996. – № 2. – С. 10-15.
- 35.Лидман-Орлова Т.К. Основные аспекты развития речи при изучении морфологии// Развитие речи на уроках морфологии /Лидман-

- Орлова Т.К.– М.: Просвещение, 1989. – С. 9-16.
36. Логачевська С.П. Диференціація у звичайному класі: [Посібник для вчителів, методистів, студентів]/ Логачевська С.П. – К.: [б.в.], 1998. – 288 с.
37. Маркова А.К. Формирование мотивации учения /Маркова А.К., Матис Т. А., Орлов А.Б. – М.: Просвещение, 1990. – 192с.
38. Матюшкин А.М. Теоретические вопросы проблемного обучения // Хрестоматия по психологии: [Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов] / Под ред. А.В. Петровского. – М.: Просвещение, 1987. – С. 395-401.
39. Метод заохочення: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pidruchniki.com/>.
40. Монтень М. Опыты. Избранные произведения. В 3-х томах. – Т.1./ Монтень М. – М.: Голос, 1992. – 384 с.
41. Наумчук М.М. Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів: [Посібник для вчителів]/ Наумчук М.М., Будна Н.О. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2001. – 64 с.
42. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
43. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. – К.: Літера ЛТД, 2018. – 160 с.
44. Освітні технології: [Навч.-метод. посіб.]/ О.М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. [за заг. ред. О.М. Пехоти]. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
45. Оцінювання в Новій українській школі: ресурс для розвитку замість вироку: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/>.
46. Оцінювання для первачків НУШ: 5-ступеневий алгоритм роботи вчителя, замість абстрактних оцінок – концентрація на конкретних результатах та врахування вікових особливостей дітей: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/>.

47. Парфілова С.Л. Психолого-педагогічні підходи до проблеми навчальної мотивації молодших школярів / Парфілова С.Л., Лисенко О.С. // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 9 (43). – С. 154-161.
48. Плотнікова Н.С.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/pismo-veliko-bukvi-l-skladiv-i-sliv-z-neyu-31291.html>.
49. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: [Наук. метод. посібн.] / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко та ін. – [за ред. О.І. Пометун]. – К.: А.С.К., 2006. – 192 с.
50. Пономарьова К. Мета і завдання уроків розвитку зв'язного мовлення / Пономарьова К. // Поч. школа. – 2006. – №8. – С. 20-23.
51. Пономарьова К.І. Українська мова. Буквар: Підручник для учнів першого класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Ч. 2 / К.І. Пономарьова. – К.: УОВЦ «Оріон», 2018. – 128 с.
52. Портфоліо: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/>.
53. Презентація «Методи і прийоми оцінювання навчальних досягнень учнів» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/>.
54. Розвивальні ігри, вправи та завдання в початковій школі / Упоряд. І.В. Челікіна. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – 144 с.
55. Руцька К.О. Пальчикова гімнастика: [навчально-методичний посібник] / Руцька К.О. – Вінниця: ММК, 2013. – 56 с.
56. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: [Підручник для студентів педагогічних факультетів] / Савченко О.Я. – К.: Генеза, 2002. – 368 с.
57. Савченко О.Я. Розвиток пізнавальної самостійності молодших школярів / Савченко О.Я. – К.: Рад. школа, 1982. – 176 с.
58. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / Савченко О.Я. – К.: Рад. школа, 1997. – 625 с.

- 59.Сахно О.І. Формувальне оцінювання: вибудовуємо індивідуальну освітню траєкторію кожного учня. Тренінг для вчителів початкових класів / Сахно О.І. //Учитель початкової школи.– 2019. – №9. – С.28-30.
- 60.Сівак А.В. Створення ситуації успіху на уроці в початковій школі / Сівак А.В. // Таврійський вісник освіти. – 2016. – №2 (54). – С. 147-153.
- 61.Скворчевська О.В. Ігрові методики роботи з учнями 1-4 класів/ Скворчевська О.В. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – 208 с.
- 62.Скрипченко О.В. Загальна психологія /Скрипченко О.В., Долинська Л. В., Огороднійчук З.В. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.
- 63.Стрезикозин В.П. Руководство учебным процессом / Стрезикозин В.П. // Школ.технологии. – 2004. – № 4. – С. 133.
- 64.Сухомлинський В.А. Серце віддаю дітям // Вибрані твори: в 5 т./ Сухомлинський В.А. – К.: Рад.школа, 1988. – Т.3. – С. 9-258.
- 65.Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. – К.: Видавництво «Світоч», 2019. – 336 с.
- 66.Ушинский К.Д. Избранные педагогические сочинения: В 2 т./ Ушинский К.Д. – М.: Педагогика, 1974. – Т.1. – 584 с.
- 67.Фіцула М.М. Педагогіка: [Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти] / Фіцула М.М. – К.:Видавничий центр «Академія», (Альма-матер), 2002.– 528 с.
- 68.Хуторской А.В. Школа эвристической ориентации / Хуторской А.В. // Школьные технологии. –1999. –№4. – С. 29-30.
- 69.Шамова Т.И. Активизация учения школьников / Шамова Т.И. – М.: Педагогика, 1982. –208 с.
- 70.Шпачук Л.Р. Ігри у навчально-виховному процесі молодших школярів/ Шпачук Л.Р., Кравцова І.А.– Кривий Ріг: КДПУ, 2001. – 111 с.
- 71.Щерба Л.В. О тройком аспекте языковых явлений и об эксперименте в

языкознании // Языковая система и речевая деятельность /Щерба
Л.В.– Л.: Наука, 1974. – 424 с.

- 72.Щербак О.І. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень :
[навчально-методичний посібник] / Щербак О.І., Софій Н.З., Бович
Б.Ю.; [за наук. ред. О. І. Щербак]. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2014.
– 136 с.
- 73.Щукина Г.И. Активизация познавательной деятельности учащихся в
учебном процессе: [Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов]/
Щукина Г.И. – М.: Просвещение, 1979. – 160 с.
- 74.LEGO-технологія – чарівні цеглинки успіху: [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: <http://osnova.com.ua/>.
- 75.Bloom, B., Englehart, M. Furst, E., Hill, W., & Krathwohl, D. (1956).
Taxonomy of educational objectives: The classification of educational
goals. Handbook I: Cognitive domain. New York, Toronto: Longmans,
G.15.
76. Inside the Black Box: Raising Standards through Classroom Assess-Black
P. ment / Paul Black, Dylan Wiliam // Phi Delta Kappan. – 1998. – Vol. 80,
No. 2 (October). – PP. 1–12.